

## **Når sundhedsvæsenet flytter tættere på hverdagen, social og kulturel bæredygtighed i danske sundhedshuse**

Et bæredygtigt sundhedsvæsen handler ikke kun om økonomi, teknologi eller grøn omstilling. Det fokuserer også på relationer, nærhed og forståelsen af patienten som mere end en patient, men som et helt menneske. Min ph.d. viser, at disse former for social og kulturel bæredygtighed allerede er en del af praksis i danske sundhedshuse, dog ofte uden at blive betegnet som bæredygtighed. Gennem et etnografisk studie af sundhedshuse som tværsektorielle samarbejdsformer mellem region og kommune bidrager afhandlingen med ny viden om, hvordan fremtidens sundhedsvæsen kan organiseres mere sammenhængende, nært og bæredygtigt.

Denne forståelse bliver tydelig, allerede når man træder ind i et sundhedshus og oplever hverdagen i praksis.

*De gule bygninger på Hospitalsvej afslører tydeligt deres fortid som hospital. Bygningerne danner en gård, flankeret af to sidefløje, og bag hovedbygningen ligger en nyere tilbygning med lægepraksis. Foran hovedindgangen er der plads til en ambulance og en elbil til hjemmebesøg, begge i tråd med øens grønne profil. Da jeg ankommer, er det kun elbilen, der er tilsluttet ladestanderen. Akutmodtagelsen og den kommunale indgang ligger side om side. Jeg vælger trappen ned til receptionen. Terrazzo-gulvet vidner om bygningens lange historie. (Kommune J)*

Denne scene viser, hvordan sundhedshuse kombinerer historiske rammer med moderne, bæredygtig praksis og samtidig skaber en nærhed til borgerne, som er afgørende for et socialt og kulturelt bæredygtigt sundhedsvæsen.

### **Sundhedshuse som bæredygtigt eksperiment**

I takt med stigende sundhedsudfordringer, en aldrende befolkning, flere kronisk syge, mangel på sundhedsprofessionelle og et økonomisk presset sundhedsvæsen undersøger min ph.d.-afhandling, hvordan sundhedsvæsenet kan blive mere bæredygtigt. Afhandlingen tager udgangspunkt i danske tværsektorielle sundhedshuse, fordi de udgør et samarbejde mellem region og kommune med fokus på forebyggelse, nærhed og mindre specialiseret behandling. Sundhedshusene repræsenterer et brud med det klassiske hospitalscentrerede sundhedsvæsen og fungerer som et praksisfelt, hvor nye måder at samarbejde, forstå patienter og organisere sundhedsindsatser kan afprøves.

Gennem observationer og semi-strukturerede interviews med sundhedsprofessionelle, patienter, embedsmænd og praktiserende læger har jeg undersøgt, hvordan bæredygtighed forstås og praktiseres i sundhedshusene. Særligt har jeg haft fokus på social og kulturel bæredygtighed samt patientforståelsen af det hele menneske.

*Vi passerer den praktiserende læges venteværelse, hvor flere patienter sidder og venter. For enden af gangen træder vi ind i en nyere tilbygning, der rummer rehabiliteringsafdelingen. Lugten af sved og træningsudstyr rammer os med det samme. Borgere træner på motionscykler og løbebånd, mens terapeuter guider dem. Jeg overhører en samtale om, hvordan motion kan indgå i hverdagen. I den bagerste del af rummet træner en anden borger med rollator under tæt supervision. (Kommune G)*

Denne scene viser, hvordan social bæredygtighed udfolder sig i praksis. Rehabilitering handler her ikke kun om fysisk genoptræning, men om at understøtte borgerens hverdagsliv, motivation og handlemuligheder. Sociale relationer, tryghed og kontinuitet er afgørende for, at borgerne kan fastholde sundhed, forebygge forværring og leve et selvstændigt liv, og dermed sikre langsigtet bæredygtighed.

### **Det hele menneske – én betegnelse, flere forståelser**

Begrebet det hele menneske spiller en central rolle i sundhedshusene, men min analyse viser, at det forstås forskelligt i kommunale og regionale kontekster.

Gennem en diskursanalyse af politiske og strategiske dokumenter samt empiriske data identificerer jeg forskellige forståelser af, hvad det vil sige at arbejde helhedsorienteret. I kommunerne knyttes begrebet ofte til borgerens hverdagsliv, sociale relationer og lokale kontekst. I regionale sammenhænge forbindes det i højere grad med koordinering af behandling og patientforløb.

Disse forskelle har betydning for, hvordan sundhed ydes i praksis, og hvordan social og kulturel bæredygtighed kan realiseres.

*Udenfor sundhedshuset ligger en særlig træningsbane. Her er brosten, trapper og en konstruktion, der efterligner færgens indgang, trin og underlag. Borgerne træner i omgivelser, der ligner dem, de møder i deres dagligdag. Rundt om sundhedshuset ligger plejeboliger, politistation, boliger til sundhedspersonale og studieboliger. Sammen danner de et lokalt netværk af omsorg og hverdagsliv. (Kommune G)*

Denne vignette illustrerer kulturel bæredygtighed: sundhedsindsatser, der tager højde for lokale forhold, livsformer og hverdagspraksisser, øger sandsynligheden for, at indsatserne virker, og for at de er bæredygtige på lang sigt.

### **Perspektiver for individ og samfund**

Min forskning peger på, at sundhedshuse rummer et stort potentiale for at udvikle et mere bæredygtigt sundhedsvæsen, hvor social og kulturel bæredygtighed spiller en central rolle. Perspektivet rækker ud over sundhedssektoren og berører socialpolitik, velfærdsudvikling og samfundets måde at tage ansvar for sårbare grupper.

For individet betyder det øget tryghed, bedre sammenhæng i forløb og større mulighed for at leve et meningsfuldt hverdagsliv. For samfundet betyder det potentielt færre indlæggelser, bedre forebyggelse og mere effektiv anvendelse af ressourcer.

Når rehabilitering foregår på brosten, der ligner dem uden for sundhedshuset, eller når samtaler om sundhed tager udgangspunkt i borgerens hverdagsliv, bliver bæredygtighed konkret. Min forskning viser, at social og kulturel bæredygtighed ikke er bløde værdier ved siden af sundhedsvæsenets kerneopgaver, men afgørende for et sundhedsvæsen, der kan fungere og udvikle sig på lang sigt. Næste skridt er at sikre, at disse perspektiver ikke kun lever i praksis i sundhedshusene, men også integreres systematisk i politik, planlægning og organisering af fremtidens sundhedsvæsen.